

Tudi število je važno

Slovinci ne mlatimo radi in z užitkom puhlih, a lepo zvenečih fraz kot nekateri drugi narodi, ki se naslanjajo nad zvenenjem besed, čeprav potem odpovedo pri dejanjih. A prav ta naša — lahko bi rekli prirojena — nespodobnost za retoriko in za fraze povzroča, da mnogi med nami na tihem kar občudujejo tiste, ki znajo uporabljati fraze. Ravno zato, ker smo navajeni jemati besede resno, v njihovem dobesebnem pomenu, se zna zgoditi, da vzamemo kako govorniško ali zapisano frazo zares in jo napravimo kar za neko narodno geslo, če ne celo za moralno načelo. Vsi poznamo npr. nekaj zvenečih fraz, ki jih je zapisal Cankar, uživajoč nad njihovim zvenom, a verjetno ne da bi jim hotel dati kak moralno-politični pomen, mi pa smo napravili iz njih prava, tisočkrat ponavljana politična gesla, kot npr. tisto o narodu, ki »si bo pisal svojo usodo sam, ne talar mu je ne bo in ne frak ...«

Take misli se porajajo v človeku tudi, ko bere (v zadnji nedeljski številki »Primorskega dnevnika«) izjavo nekega predstavnika naše manjšine na srečanju zastopnikov narodnih manjšin, ki se je vršilo ob koncu preteklega tedna v Trstu. Rekel je namreč med drugim, da »številčnost neke manjšine ni važna«. To je postala fraza, ki jo zadnja leta pogosto slišimo in beremo — nekateri jo ob vsaki priložnosti ponavljajo, in posledica je seveda ta, da začenjajo verovati v njeno resničnost sami in drugi. Dejansko pa je številčnost ali boljše rečeno številčna moč narodnih manjšin zelo važna, celo usodno važna, kar je tudi čisto naravno. Od nje je odvisna njena gospodarska, kulturna in politična moč. To seveda ne velja samo za narodne manjšine, ampak tudi za politične stranke in vse organizacije, vsepovsod. Vsi vemo, kako važno je za vsako stranko, da predstavlja čim več volivcev. Če ne zbere dovolj glasov, sploh ne more biti zastopana v parlamentu, kar pa ne pomeni, da je zakon, ki to določa, krivičen. Če bi bilo drugače, bi morali šteti parlamenti na tisoče ali desetisoče poslancev in senatorjev ter bi se spremenili v nemočne mrtve mase, ki sploh ne bi mogle več opravljati svoje zakonodajne funkcije.

Na drugem mestu v tej številki objavljamo članek, ki opozarja na neprestano padanje številčne in s tem politične in gospodarske moči slovenskega naroda v primerjavi s sosednimi narodi. Še huje in hitreje kot narod v celoti, ki je vsaj v Jugoslaviji zavarovan pred prisilnimi oblikami asimilacije, pa se manjšata slovenski manjšini v Italiji in Avstriji. Sedem različnih rubrik štetja o jezikovni pripadnosti na Koroškem zgovorno dokazuje postopne in različne oblike potujčevanja. Ne smemo si do-

(Dalje na 7. strani)

Moralna kriza hujša od gospodarske

Objavljanje izvlečkov tako imenovanega zapisnika Morovih zasliševanj v ječi rdečih brigad utegne imeti nepredvidene posledice v italijanskem notranjem političnem življenju. V znani akciji v Milanu, kjer so orožniki odkrili kar štiri brloge rdečih brigad in pri tem zasacili devet znanih teroristov, med njimi Nadio Mantovani, ki je bila svoj čas »prijateljica« Renata Curcia in je bila na procesu v Torinu obsojena na pet let ječe, ki pa jo je takoj po koncu obravnave zapustila zaradi že prestane kazni, so našli tudi več listin, ki naj bi bile nekakšen zapisnik zasliševanj Alda Mora pred »sodiščem« rdečih brigad.

Rimski dnevnik »Repubblica« je tedaj pisal, da je listine prvi dobil na vpogled ministrski predsednik Andreotti, češ da je Aldo Moro med zasliševanjem odkril ozadja pokola na milanskem trgu Fontana, govoril o zvezah med tajno obveščevalno službo in novofašisti ter o resničnem ozadju afere Lockheed. Te trditve so bile tako drzne, da se je takoj oglasilo predsedstvo vlade in odločno poudarilo, da vlada ne pozna vsebine listin in da je tudi ni nihče naprosil, naj jih pregleda, da bi lahko ugotovila, ali obstajajo kake državne tajnosti ali ne. V prvem primeru bi namreč vlada imela pravico zahtevati, naj vsebina listin ali vsaj njen del ne pride v javnost.

V javnost pa te dni kljub vsemu prihajajo izvlečki ali deli zapisnika Morovih zasliševanj, pri čemer nastane vprašanje, kdo je prepise teh listin posređoval določenim tednikom in dnevnikom. Vprašanje je tembolj upravičeno glede na to, da je sodna oblast uradno izjavila, da poleg izvirnika, ki so ga našli orožniki v brlogih rdečih brigad v Milanu, obstaja le še

en izvod v prepisu, ki je na razpolago rimskemu sodniku, kateri vodi preiskavo v zvezi s pokolom v ulici Fani in z umorom predsednika Krščanske demokracije Alda Mora.

Tisti del zapisnika, ki je bil do zdaj objavljen, pa nikakor ne vsebuje kakih posebnih senzacij. Pikre ocene, ki naj bi jih Morod dal o nekaterih glavnih voditeljih svoje stranke, očitno ne morejo nikogar kdovekako vznemirjati.

Vznemirjati pa mora ravnanje določene dela italijanskega tiska, ki bodisi iz gole materialne računice bodisi iz očitnih strankarskih razlogov objavlja gradivo o človeku, ki je bil ugrabljen in kateremu je med zasliševanjem stalno grozilo najhujše, to je smrt. Vsakdo lahko ima svoje mnenje o obnašanju Alda Mora; za nekatere je lahko bil junak, za druge morda navaden slabič. Nihče pa ne more resno jemati njegovih izjav, njegovih ocen in mnenj, saj je znano, da rdeče brigade niso in ne nudijo tistih pravnih jamstev, ki jih za vsakega zapornika jamči demokratični sistem. Zato je vsaj skrajno neokusno, da se ta zapisnik sploh objavlja.

Prej ali slej bo prišlo na dan, da je takšno ravnanje navadna strankarska špekulacija in da nekdo misli, da si bo na ta način koval politični oziroma volilni kapital. Takšno modrovanje bi v normalnih razmerah vzbujalo posmeh, če se ne bi dogajalo, da so rdeče brigade ponovno prešle v akcijo in da so spet začele moriti. Te dni je pod streljo zločincev ponovno padel rimski višji sodnik, kar jasno dokazuje, da bo boj z rdečimi brigadami trajal še dolgo in da bo to bitko mogoče zmagati le.

(Dalje na 2 strani)

Srečanje delegacij manjšin

V Trstu je bilo v petek in soboto prejšnjega tedna srečanje predstavnikov slovenske in hrvaške manjšine iz Avstrije, madžarske in italijanske iz Slovenije in slovenske iz Italije. Na srečanju je prevladala solidarnost med narodnostnimi skupnostmi, občutek potrebe po čimtesnejši akcijski enotnosti posameznih manjšin, navezanosti na matične narode, predvsem pa želja, da bi odpravljanje zaprek k boljšemu sporazumevanju in sodelovanju med narodi sosednih dežel pomenilo tudi rešitev še vedno odprtih vprašanj Slovencev na Koroškem in v Italiji ter Hrvatov na Gradiščanskem. Za to pa je potreben brezkompromisen boj s šovinističnimi silami, ki težijo k tlač-

nju manjšinskih pravic, oziroma proces demokratičnega dozorevanja družb, ki naj manjšine sprejmejo kot enakopravne partnerje in subjekte odločanja o lastni usodi. V tem smislu so še pomembna poročila predstavnikov Madžarov iz Pomurja in Italijanov iz Istre, katerim status samoupravne skupnosti in pa angažiranost vsega prebivalstva na dvojezičnem ozemlju jamčijo širše okvire uveljavljanja in reševanja razvojnih vprašanj, klub temu, da so še nekatera vprašanja še odprta.

Obsežna poročila o položaju manjšinskih skupnosti so imeli Apollinio Abram o izvajanju načel ustave S.R. Slovenije na vseh pod-

(Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 15. oktobra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Obišče-mo Gabrje; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Vitez na obisku«, napisal Miroslav Košuta; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Pred mikrofonom; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: Napotki za filateliste in šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 16. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Psihologija predšolskega otroka (Alenka Rebula); 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Odlomki iz Svevove proze; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Kdo je na vrsti? (Atilij Kralj); 12.20 Vesela glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Naša pesem 1978; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong; 15.30 Poročila; 16.30 Glasbena panorama; 17.00 Poročila; 17.05 Koncert Črtomira Šiškoviča in Alison Lander; 18.00 Poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 17. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Popevkarji; 9.30 Poznate Evropo? (Ivana Suhadolc); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 V.J. Križanovska: »Moč preteklosti« (Lelja Rehar); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Glasba in zanimivosti (Rossana Purger); 15.00 Mladi; 15.30 Poročila; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Poročila; 17.05 Koncert violinista Črtomira Šiškoviča; 18.00 Poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 18. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Kaj nam pomenijo danes? (Boris Pahor); 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Tedenski variete; 12.20 Odlomki iz operet; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 Sopranistka Rita Susovsky; 18.00 Poročila; 18.05 »Never Talk About« (Vitomil Zupan); 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 19. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Pravljica; 8.00 Novice; 8.05 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Iz južno-ameriške folklorne; 9.30 Družina (Lojze Zupancič); 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Moč preteklosti; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 »Cecilijanka 1977«; 13.30 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Danes; 14.30 Glasbene oblike (Tomaž Šimčič); 15.30 Poročila; 15.35 Priručnik lahke glasbe (Aleš Valič); 16.30 Kje je napaka? (Vera Poljšak); 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Gospodarska društva; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 20. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Iz beležnice Zore Tavčar; 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Življenjske zgodbe; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 V starih časih (Lelja Rehar); 12.30 Glasba narodov; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovanje Seghizzi; 13.30 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Mladi raziskovalci; 14.20 Pesmi iz polpretekle dobe; 15.00 Popularni pevci; 15.30 Zgodovina rock glasbe; 16.30 Otroški vrtljak (Marija Susič); 17.00 Poročila; 17.05 Skladatelj Franco Dominutti; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 21. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Pravljica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Z vseh koncev; 9.30 Življenje besed (Pavle Merku); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Kulturno pismo; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Slovenske povojne revije; 14.30 Končno, sobota!; 15.30 Poročila; 15.35 Iz filmskega sveta; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 »Kreflova kmetija«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Moralna kriza hujša od gospodarske

■ nadaljevanje s 1. strani

če se bo demokracija znala in hotela sama braniti.

Kot pravilno ugotavlja Leo Valiani v milanskem Corriere della sera, gradivo, ki so ga našli v brlogih rdečih brigad potrjuje, da se brigadisti, ki so kruti zločinci, financirajo s pomočjo ropov in da so se lahko zelo učinkovito organizirali, zahvaljujoč se lagodnemu vzdušju, v katerem so delovali že od leta 1970. Takrat bi jih lahko zadržali, a to se ni zgodilo — nadaljuje pisec — ker je bilo veliko število ljudi, ki so jih zavestno ali nezavestno branili, ker so brigadiste smatrali za predstavnike oporečništva, ki po njihovem mnenju nikakor ne more biti zločinske narave. Mnogim, zlasti pripadnikom skrajne levice, se je zdelo, da demokraciji institucijam ne grozi nevarnost od nasilnežev, zlasti če so ti rdeče pobarvani, temveč od policije, zaradi česar so hrupno zahtevali njeno razorožitev. Posledica tega je bila, da je postala policija z uničenjem tajnih služb neučinkovita in da so bili sprejeti ukrepi, po katerih je bila policiji odvzeta pravica, da pripre in zaslišuje dozdevne izvrševalce kaznivih dejanj, saj je ta pravica bila prizna-

na le sodni oblasti, o kateri pa je znano, da mnogokrat sploh ne more takoj nastopiti.

Mislimo, da je treba tem izvajanjem Lea Valianija, ki je kot protifašist na lastni koži okusil ječe črnega režima, le pritrditi. Spričo tega, kar se danes dogaja v državi, pa je treba priznati, da italijansko družbo pretresa ne samo gospodarska, ampak tudi in predvsem moralna kriza. Slednje pa je mnogo težje odpraviti kot prvo.

—o—

Prednosti dvojezičnosti

Tednik »Gente« je pred dnevi objavil članek, ki obravnava vprašanje najprimernejše starosti za učenje jezikov. Izvajanja pisca članka so zanimiva zlasti za naše kraje, kjer je mnogo mešanih zakonov, iz česar bi izhajalo, da so otroci »dvojezični« že takorekoč od rojstva, se pravi, da bi morali obvladati jezika obeh koncev. Žal pa se pri nas dogaja — v zadnjih letih sicer nekoliko manj — da so otroci iz mešanih zakonov »enojezični«, da torej govorijo en sam jezik, in sicer italijanščino.

Ne glede na to, da je takšno stanje predvsem posledica splošnih političnih razmer v naših krajih in tudi omejenosti staršev, je zanimivo, kako člankar opozarja, da dvojezični otroci po najnovjših raziskavah postajajo z leti bolj gotovi samih sebe, se čutijo važnejše in dosegajo zlasti dobre uspehe v matematiki. Raziskave so tudi pokazale, da so dvojezični otroci zrelejši, da so duševno bolj prožni in da pravilneje sklepajo.

Res je sicer — nadaljuje člankar — da se takšni otroci ponavadi počasneje izražajo, a

dalje na 4. strani ■

Zaostritev položaja na Severnem Irskem

Spet se je zaostril položaj na Severnem Irskem, kjer trajajo spopadi že nad 10 let. Ubitih ali ranjenih je bilo v tem času nad 22.000 ljudi. Ankete v Angliji so pokazale, da so Angleži že siti homatij z Ulstrom in mnogi so mnenja, naj bi ga končno že odstopili Istrski, kateri ga je bila Anglija svoj čas odtrgala.

Številčno zaostajanje Slovencev

Britanski časniki in politolog R. W. Seton-Watson je navedel v svoji znani knjigi »Južnoslovansko vprašanje v habsburškem cesarstvu«, ki je izšla leta 1913, številke o tedanjem številčnem stanju južnoslovanskih narodov. Za Slovence pravi, da jih je 1.400.000, Hrvatov 3.150.000, Srbov 5.300.000, mohamedancev srbohrvaškega jezika v Bosni in Makedoniji 750 tisoč, Bolgarov pa 4.600.000. Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov — makedonskega naroda Seton-Watson, ki je bil pod močnim vplivom srbske in bolgarske propagande, ni priznaval, Črnogorce pa je prištel k Srbom — je bilo torej skupno po njegovem 15.200.000. Brez Slovencev je znašalo njihovo število 13 milijonov 800.000.

Do leta 1975 približno je naraslo število teh narodov z Makedonci in Črnogorci vred na okrog 23 milijonov. V dobrih 60 letih se je torej povečalo njihovo število za skoraj 9.200.000. V istem času pa se je število Slovencev povečalo po istih statističnih podatkih samo za približno 400.000 duš in doseglo, upoštevajoč tudi slovenski manjšini v Italiji in na Koroškem, kakih 1.800.000 duš. Leta 1913 je bil odnos med Slovenci in ostalimi južnoslovanskimi narodi nekako 1 : 10 oziroma še celo nekoliko boljše za Slovence. Okrog leta 1975 pa je znašal 1 : 7, v resnici pa še manj,

kajti številke, ki jih objavljajo mednarodni statistični priročniki, so močno zastarele.

Vsekakor pa jasno povedo, da slovenski narod številčno vedno bolj zaostaja za južnoslovanskimi in tudi drugimi narodi. Število srbskega prebivalstva se je povečalo v omenjenem razdobju šestdesetih let za skoraj 3 milijone, t.j. za 60 odstotkov, število Bolgarov pa za več kot 70 odstotkov, le število Hrvatov se je povečalo samo za nekaj nad 40 odstotkov, medtem ko se je povečalo število Slovencev samo za kakih 28 odstotkov. V podobnem sorazmerju nazaduje slovenski narod številčno tudi nasproti Avstrijcem in Italijanom.

Nekateri si razlagajo to z biološko ošibitvijo slovenskega naroda in z usihanjem njegove življenjske volje. Drugi pa z asimilacijo in izseljevanjem. Tretji spet opozarjajo na dejstvo, da narodne manjšine stalno izgubljajo v primerjavi z državnimi narodi in da Slovenci številčno zaostajamo zato, ker smo v vsaki državi, kjer živijo deli slovenskega naroda, manjšina. Na znanosti je, da ugotovi točne vzroke številčnega zaostajanja slovenskega naroda v tem in preteklem stoletju. Če bi bili Slovenci v zadnjih šestdesetih letih naraščali številčno v enakem ritmu kot npr. Srbi, bi jih moralo biti danes na matičnem ozemlju okrog 2 milijona 200 tisoč in več.

PROSTOR MLADIH

NOVO »OGNJIŠČE«

V rokah imamo že oktobrsko številko »Ognjišča«. Ta točnost izhajanja dobrega mesečnika, kot je »Ognjišče«, je res razveseljiva.

Na uvodnem mestu je tokrat objavljeno pismo Ignacije, šestnajstletnega dekleta, ki piše, kako je spet prišla do vere, ko jo je bila že skoro povsem izgubila. Iz njenega pisanja je razvidno, da jo je izgubila pod vplivom cenjenih protiverskih fraz, s katerimi nekateri polnijo danes mladim ušesa.

Že na ovitku te številke pozdravi bravec smehljajoči se obraz novega, žal zdaj že pokojnega papeža Janeza Pavla I., v notranjosti pa najdemo daljši članek o njem, ki ga je napisal urednik Čuk. Napisan je bil seveda pred njegovo smrtjo. Spremljajo ga barvne fotografije. Isti avtor je prispeval tudi dobro napisan potopisni članek »V deželi Samaritanov«, t.j. o Galileji, ki ga prav tako spremljajo lepe barvne fotografije. Anton Ožinger pa objavlja obširno reportažo o mariborski oziroma levantinski škofiji za njeno 750-letnico, z mnogimi slikami. Naj omenimo še članke o Eoby Dylanu, članek Gozdana Soviča »V Manilo po medaljo« — o košarkarjih, Boletov članek o odkritju Baragovega spomenika v Trebnjem, kjer je škof Baraga preživel svojo mladost, članek o smrti pisatelja Ignazija Siloneja in kratke članke v rubriki »Veroučne stvari«.

Precej je zanimivega drobnega pripovednega leposlovja. Črtice odlikuje nadih življenjske neposrednosti in čustvene pristnosti, razodevajo nam pa tudi življenje in miselnost današnje slovenske verne mladine, ki ju iz ostale literature ne moremo

spoznati. Mladina, pa tudi starejši bodo gotovo radi prebrali resnične zgodbe v rubriki »Kako sva se spoznala«. Seveda pritegnejo bravce tudi »Pisma«, t.j. dopisi mladih. V tej številki se začneja nov roman, ki ima naslov »Preteklosti«, napisala pa ga je angleška pisateljica Maynah Lewis. Rubrika »Najlepše evropske katedrale« na koncu nam

tokrat predstavi v besedi in sliki katedralo v Churu v Švici. Kot vedno je tudi v tej številki dobra poldruga stran posvečena kronično bolnim, invalidom. Te reportaže opozarjajo zdrave in mlade, naj ne pozabijo na svoje invalidne brate in sestre.

—o—

Blaginja ljudi poneumlja, trdijo nekateri. Da to najbrž drži, se da sklepati po tem, da so ustanovili na Norveškem, v eni izmed tistih držav v Evropi, ki se ponašajo z največjo blaginjo, Zvezo poganov, ki ima že mnogo tisoč članov. Pravilneje pa bi bilo, če bi jo bili poimenovali Zveza bebcov.

Rad bi pomagal, a kako?

Sem eden izmed mladih, ki bi rad pomagal, ko vidim po televiziji ali ko berem v časopisih o pomanjkanju ljudi po svetu, v Afriki, Indiji (ob suši ali ob nedavnih poplavah) in še marsikje. Toda kako naj pomagam? Komu naj ponudim svojo pomoč?

Svoj čas sem kupoval in kupim tudi še sedaj, če je priložnost, razglednice UNICEFa za pomoč stradalnim otrokom, toda imam občutek, da je ta pomoč, če se sploh lahko govori o njej, vse preveč odmaknjena od mene, in v času, da bi imel kako moralno zadoščenje od nje. Kdo ve, kje konča tisti denar? In kdo ve, koliko je taka pomoč sploh učinkovita?

Rad bi, da bi se mladina v SKK odločila, da »posvoji« otroke v kaki afriški ali azijski vasi, kjer so slovenski misijonarji, se poveže s katerim izmed njih in skuša konkretno pomagati v najhujših primerih. Tako bi lahko pomagal v konkretnih situacijah, bili bi ob-

veščeni o tem in tisti ljudje bi nam bili blizu, bili bi »naši«.

Imam pa občutek, da ta misel nikomur ni bogve kako všeč, kot sem se prepričal v razgovoru z nekaterimi. Zato jo rajši predlagam oziroma objavim tukaj, da si olajšam srce. Zdi se mi, da je med nami mladimi mnogo takih, ki se zadovoljujejo z obsojanjem krivic na daljavo in bi radi odpravljali pomanjkanje po svetu samo z besedami, ko pa gre za to, da naj bi pomagali, pa jim je taka misel nadežna in jo zavrnejo kot sitnost ali čudaštvo. Pri tem pa jim ni nič nerodno, če živijo v obilju in trošijo mnogo denarja za povsem nepotrebne ali celo škodljive stvari, težko pa jim je za vsak ficek, ki bi ga morali dati za pomoč nesrečnim ali v kak drug dober namen. Edina izjema so slovenski skavti in njim vsa čast.

P. K.

Saša Rudolf

□ 3 □

Druga stran »Mundiala«

In res. Zdelo se je, da nismo nad Brazilijo, pač pa da se s povratka iz Rima bližamo ronškemu letališču, tako podobne so brazilske plaže iz višine 10 tisoč metrov našemu Lignanuu.

Morda pa je ta podobnost le navidezna, saj vsakdo v novem tujem okolju najprej poišče sorodnost, podobnost z oddaljeno domačijo.

In ko se med preletom Urugvaja z višine 10 tisoč metrov v daljavi že zapazi južni breg Ria de la Plata, Srebrne reke, po kateri Argentina nosi ime, vemo, da nismo več daleč. Pod nami se razprostira neke vrste furlanska nižina, seveda stokratno, če že ne tisočkratno povečana. Sotočje rek Parana in Urugvaj, ki tvorita Rio de la Plata, pa se nam pokaže kot pravo morje, saj je Srebrna reka pri Montevideu široka nič manj kot 260 km. Od tu pa imamo do Buenos Airesa, kjer je Rio de la Plata širok le »skromnih« 60 km, le še dobrih 30 minut leta. In že je pod nami argentinska prestolnica, ogromna ploskev, na kateri so sistematične pravokotne razdelitve ulic, cest in trgov. Široke avenide, ožje ulice calles začrtane z geometrično natančnostjo in vendar skoraj abstraktno, križišča, vse to pa brez krivulj in ovinkov.

Velikan DC-10 je pristal na letališču Ezeiza, ki še ni povsem dokončano. Carinski pregledi so površni, imamo namreč

prednost pred ostalimi potniki, ker smo gostje Mundiala. Še 50 km z avtobusom do mestnega središča, hotela Maipù v istoimenski ulici, kjer bomo preživeli skoraj mesec dni.

Buenos Aires se nam pokaže kot sila raztegnjeno mesto z okraji največ dvanadstropnih stavb, tovarnami in stanovanjskimi hišami brez presledka. Sami kvadrati, same kocke, tako da ni čudno, če je prva španska beseda, ki nam pride na uho, prav »kvadra«, torej razdalja med eno in drugo ulico, ki meri točno 100 metrov. Peljemo se po sloviti Rivadavii, ki je dolga dobrih 40 kilometrov in loči na dve polovici velelemesto, ki ga je ustanovil 11. junija 1580 Juan de Garay. Takoj za tem Avenida 9 de Julio, najširša ulica na svetu, saj je široka preko 200 metrov. Točno na polovici znani obelisk, kjer so prvič po izbojevanju neodvisnosti razvili sinje-belo argentinsko zastavo.

Kakšen je prvi vtis, ki ga vsiljuje Buenos Aires? Če je Rim obenem plebejski in grofovski, Pariz, ki so ga zgradili plemiči po svojem okusu, aristokratski, London birokratski in melanholičen, tedaj je Buenos Aires skupek vsega tega. Zaman bi tu iskali sledov evropskih kolonizatorjev kot na primer v Mehiki, kjer so domačine potisnili v sam predmestni geto. Središče velelemesta, ki šteje skoraj 9 milijonov prebivalcev,

torej tretjino vseh Argentinecev, je moderno z nebotičniki in gledališkimi dvoranami, teh je skupno 55. Najslovitější je Colon, kjer je za časa Mundiala pel tudi naš Karlo Košuta. In še so tu uredništva 453 listov, 1.765 revij in drugih publikacij, predstavništva najrazličnejših podjetij vsega sveta. Portenos — tako se imenujejo v Buenos Airesu rojeni meščani — se v središču vozijo z vlaki, podzemsko železnico, ki skupno meri 65 km, in predvsem s kolektivi, to je srednje velikimi avtobusi, ki so v zasebni upravi. Promet po širokih avenidah je izredno gost, vendar ne kaotičen. Stalno kroži 60 tisoč taksijev, ki pa te le neradi zapeljejo v predmestje. Pravijo, da po buenosaireških ulicah kroži milijon avtomobilov, verjetno bo to res, toda večina vozil je predpotopnih, starih tudi do 40 in več let. Avtomobila se namreč v Argentini ne zavrže, pač pa stalno popravlja, čeprav nadomestnih delov ni več v obtoku. Nova vozila so predraga, da bi si jih lahko privoščil tudi premožnejši meščan, zato je nujno izrabiti vozilo vse do samega razpada.

In še bi veljalo govoriti o železniških postajah, saj Argentina razpolaga z najpomembnejšim železniškim omrežjem celotne Južne Amerike. Železnice se namreč razprezajo na skoraj 46 tisoč kilometrov, z njimi pa prevažajo v prestolnico vse, predvsem pa govejo živino iz pampe, kajti prav nepregledne črede so največje bogastvo Argentine. To, kar dnevno pripeljejo v buenosaireške glavnice, je prava živa reka, široka in bogata skoraj kot Rio de la Plata, ki pomeni srebro, pa tudi denar.

(Dalje)

DOKUMENT IZVIDENCEV KPI, SSK IN PSI

Kako se bo razvijal turizem v občini Devin - Nabrežina

Tržaški italijanski dnevnik je s kopico ne- točnosti in tudi nekaterih očitnih neresnic objavil pred dnevi daljši članek, katerega pisec je najavil bralcem, da je že izgotovljen načrt, po katerem bi v Sosljanskem zalivu in ob obali v smeri proti Trstu (dejansko do hotela ENALC v nabrežinskem Bregu) nastali velikanski turistični objekti, ki do zdaj nimajo primere na Tržaškem. Glede na ton članka in tudi na nekatera namigovanja je bilo naravno, da so celotno zadevo zagrabile nekatere politične organizacije in, kot je danes v Italiji v modi, začele opozarjati na hude nevarnosti, ki naj bi grozile zunanjemu licu Sosljanskega zaliva in bližnje obale. V »boj« so nato posegle politične sile, kot so mladi republikanci in liberalci, ki v neposredno prizadeti devinsko-nabrežinski občini nimajo niti svojega predstavnštva, zaradi česar je upravičeno sumiti, da bi si ti krogi hoteli s to problematiko kovati politični oziroma volilni kapital.

Pozanimali smo se o celotni zadevi pri devinsko-nabrežinski občinski upravi, kjer smo zvedeli, da je komisija izvedencev, ki so jo sestavljale KPI, PSI in SSK, se pravi stranke, ki so dejansko neposredno odgovorne za vodenje občine, izdelale daljši dokument, ki postavlja temelje nadaljnjemu turističnemu razvoju v **celotni občini**. Dokument vsebuje najprej analizo stanja tujkoprometne dejavnosti v občini, ki nikakor ni kdovekako rožnata, ter nato določa splošne smernice, ki naj omogočijo in pospešujejo njen razvoj. Osnovno izhodišče pri tem sta **krajevno prebivalstvo in zlasti njegova slovenska komponenta**, ki edina more in mora to gospodarsko dejavnost ne samo kvalificirati, ampak ji tudi omogočiti ustrezen razmah.

Seveda gre v tem dokumentu le za splošne smernice, ki jim bo treba dati ustrezno operativno obliko, pri čemer prihaja v poštev predvsem načrtovanje teritorija, se pravi, da je treba izdelati podrobne urbanistične načrte, obstoječi splošni urbanistični načrt pa uskla-

VPISOVANJE V TEČAJE SLOVENŠČINE

»L'Ente Italiano per la conoscenza della lingua e della cultura Slovena« obvešča, da je še v teku vpisovanje v štirimesečne tečaje slovenščine. Pouk za otroke je v popoldanskih, za odrasle v večernih urah. Interesenti se lahko vpišejo v začetni, nadaljevalni ali izpopolnjevalni tečaj. Poseben tečaj za tiste, ki jezik že kolikor toliko obvladajo.

Informacije in vpisovanje v tajništvo družbe v ul. Valdirivo 30, II nadstr. vsak delavnik (razen v sobotah) od 17.30 do 19.30. Tel. 64459.

PREDNOSTI DVOJEZIČNOSTI

■ nadaljevanje z 2. strani

to ne odtehta ostalih prednosti. Če bo oče dosledno govoril z otrokom v svojem jeziku, mati pa v svojem, bo otrok čutil, da ima dve opori, namesto ene, in bo varnejši.

Primerna starost za začetek učenja drugega jezika je četrto in najkasneje 12. leto, kajti po 14. letu se bo otrok težko iznebil tuje izgovarjave.

diti z zgoraj omenjenimi temeljnimi smernicami in osnovnimi izhodišči.

Spričo vsega tega je naravno, da v devinsko-nabrežinski občini nikakor nismo tik pred začetkom gradnje velikanskih turističnih objektov, kot je pisal tržaški italijanski dnevnik in kot so nato ponavljale nekatere italijanske politične sile, temveč da so bila le določena nekatera osnovna načela, ki jih med drugim mora še uradno potrditi občinski svet.

Vsem je sicer znano, da je Sosljanski zaliv, ki je do danes ostal nedotaknjen — kar se je treba vsekakor zahvaliti tudi prejšnjim in sedanji občinski upravi — že dolga leta predmet zanimanja številnih finančnih in gospodarskih družb, kar je med drugim posledica dejstva, da ga njegov nekdanji lastnik (devinski princ) ni hotel ali mogel turistično ovrednotiti. S tem ta lastnik ni nadaljeval s tradicijo svojih prednikov, ki so z izgradnjo Park hotela v začetku tega stoletja prvi pričeli posvečati pozornost turistični dejavnosti v Sosljanu (v istem razdobju se je začelo turistično vrednotenje Opatije pri Reki). Položaj se je spremenil, ko je lastnina Sosljanskega zaliva prešla v druge roke, ko so vsa tamkajšnja zemljišča kupile nekatere finančne in gospodarske družbe. Jasno je, da imajo te družbe svoje načrte, saj je naravno, da skušajo izkoristiti vloženi kapital, vendar je temeljne važnosti, ali in kako bo javna uprava, predvsem pristoj-

na devinsko-nabrežinska občinska uprava, znala celotno dejavnost pravilno in smotno usmeriti in jo nadzorovati.

Menimo, da nudi dokument, ki smo ga omenili v začetku, jamstvo, da se tu ne bodo delale kake napake in zlasti da ne bo slovensko prebivalstvo ostalo pasiven opazovalec ali celo odrinjeno od nove gospodarske dejavnosti, kot se je na žalost tolikokrat že zgodilo v podobnih primerih na Tržaškem in drugod v zamejstvu.

Dokument, ki so ga sestavili izvedenci treh strank, ne samo opozarja na narodnostno stanje občine, ki mora ostati nedotaknjeno, temveč tudi poudarja vlogo, ki jo njena slovenska komponenta mora odigrati pri razvoju tujkoprometne dejavnosti, kar pomeni, da se brez nje ne bo v občini ničesar naredilo.

Občinsko upravo torej čaka veliko in odgovorno delo, zaradi česar je pričakovati, da ji bodo pri tem stali tesno ob strani slovenski izvedenci in slovenske strokovne organizacije. Naj ob koncu tega sestavka še pripomnimo, da je morda prav možnost, ki se zdaj odpira, glavni vzrok, da so nekateri italijanski krogi zagnali po tisku vik in krik, češ da se pripravlja naskok na sosljansko obalo s popolnim in usodnim izmaličenjem tamkajšnjega naravnega okolja.

M. M.

SLOVENSKI KULTURNI KLUB Ulica Donizetti 3 - Trst

priredi
FILMSKI VEČER
v soboto, 14. oktobra, ob 19. uri.

Na sporedu je zadnja predvojna Chaplinova mojstrovina »Diktator«.

SKK

Srečanje delegacij manjšin

(nadaljevanje s 1. strani)

ročjih družbenega življenja. V imenu Sveta slovenskih organizacij je predsednik Damjan Paulin obravnaval bitko Slovencev v Italiji za uveljavljanje jezika in obrambo prostora. O položaju koroških Slovencev sta predsednik Zveze slovenskih organizacij Franci Zwitter in član predsedstva Narodnega sveta koroških Slovencev Karel Smolle orisala zamrle odnose med koroškimi Slovenci in vlado in poudarila željo, da bi bili Slovenci subjekt sporazumevanja z vlado. Opozorila sta tudi na vpliv nacionalističnih in nenacionalističnih sil na Koroškem. O gradiščanskih Hrvatih v Avstriji je govorila Marjana Grandič, ki je poudarila sličnosti s položajem koroških Slovencev in težave na področju šolstva in zaposlovanja.

Pozitivno oceno položaja je podal predstavnik madžarske skupnosti, ki živi na Pomurju v SR Sloveniji Ferenc Hajos, saj je madžarska narodnost sama sodelovala pri oblikovanju zaščitnih norm in jamstev. O naporih Slovencev v Italiji za doseg globalne zakonske zaščite je govoril Boris Race, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki je srečanje tudi organiziralo. Pozitivno je ocenil vsebino osimskega sporazuma in se izrekel za skupne nastope slovenske narodnostne skupnosti ter za enotnost demokratičnih strank, ki naj odstrani nevarnosti, ki so prišle dramatično do izraza s skrunjenjem spomenikov na Krasu in s protislovenskimi izbruhi.

Delegacije je v soboto sprejel predsednik deželnege sveta Arnaldo Pittoni, ki je podčrtal

pozitivno vlogo narodnostnih manjšin in njihov aktivni prispevek k posvetovanju z njihovimi matičnimi državami ter utrjevanju prijateljstva. V skladu z izjavami osimskega sporazuma je treba sprejeti ukrepe za rešitev problemov in za zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Delegacije narodnostnih skupnosti so soglasno odobrile izjavo, v kateri ogorčeno obsojajo fašistična razdejanja in oskrunitve partijskih in antifašističnih spomenikov v Trstu in okolici. Izjava podčrtuje pomen demokratičnih odnosov in klime demokratičnega sožitja in v tej zvezi poudarja:

»Klima, ki je bila ustvarjena v Trstu z nastopom političnih sil, ki so si vzele za cilj napad na osimske sporazume in razvijanje sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, neposredno ogroža in zapleta razreševanje vseh resničnih problemov in odprtih vprašanj, za katere so življenjsko zainteresirane demokratične sile, posebno pa slovenska narodnostna skupnost v Italiji in italijanska v Jugoslaviji.

Menimo, da je samo odločen in enoten boj proti tem tendencam in odločno preprečevanje nastopov in dejanj fašističnih ostankov edino poročstvo, da se začetni procesi notranje demokratizacije nadaljujejo in zagotovijo uspeh in rezultate na vseh področjih družbenega življenja«.

Delegacije so ugotovile koristnost podobnih srečanj, ki omogočajo večje medsebojno spoznavanje in solidarnost ter izmenjavo izkušenj zato so potrdile potrebo, da s podobnimi srečanji nadaljujejo.

Predsednik trgovske šole odstopil

V zvezi z zamenjavo ravnatelja na trgovski šoli »Ivan Cankar« v Gorici, je pred dnevi predsednik zavodnega sveta Saverij Rožič naslovil upravnemu svetu šole pismo, s katerim podaja ostavko od predsedniškega mesta. Izjava se glasi:

»Ker se ne strinjam s samovoljnim ravnanjem goriškega šolskega skrbništva, ki je zamenjalo ravnatelja brez vsakega vzroka in brez kakršnegakoli posvetovanja, glede na to, da smo doslej s prof. Sirkom bili zadovoljni tako upravitelji kakor študentje, podajam ostavko na mesto predsednika upravnega sveta.«

Poleg te izjave je treba omeniti tudi stališče, ki ga je zavzel Sindikat slovenske šole do tega vprašanja.

Stališče sindikata

Dne 27. septembra se je sestel Izvršni odbor Sindikata slovenske šole - Tajništvo Gorica. Do tega izrednega sestanka je prišlo po prošnji članov in staršev dijakov, ki obiskujejo slovenske šole. Predmet sestanka je bila diskusija o zamenjavi vodstva Državnega trgovskega zavoda »I. Cankar« v Gorici. Diskusije se je navzoči predsednik Sindikata, prof. Albin Sirk, vzdržal.

Izvršni odbor ostro protestira zoper neutemeljeno odstavitev prof. Albina Sirka od ravnateljskega mesta na omenjenem zavodu in zoper način, s katerim je bil odstavljen. Poleg tega, naš Sindikat izraža zaskrbljenost in boleče obžalovanje, da so oblasti sprejele tako važen ukrep, ki vzmira našo šolsko skupnost, ne da bi se dolžno in pravično upoštevala visoka delovna in organizacijska stopnja, ki jo je trgovski zavod dosegel med štiri letnim ravnateljevanjem prof. Albina Sirka.

Iz teh razlogov Sindikat z začudenjem in neodobravanjem jemlje na znanje tak ukrep, ki žali in nepravilno kaznuje zaslužno delo, ki je imelo za cilj vedno boljši uspeh slovenske šole.

Sindikat nadalje predoči, da so na področju slovenskega šolstva še vedno nerešeni nekateri drugi važni problemi, na katere je pritegnil pozornost goriškega šolskega skrbnika v pismu z dne 30.4.1978.

Gre za: 1. dvojno funkcijo, ravnatelja in profesorja, ki jo ista oseba izvaja na Gimnaziji-liceju »P. Trubar« v Gorici, kar je sindikalno nesprejemljivo in z didaktičnega vidika negativno;

2. vprašanje poverjenosti (Doberdob) dr. Milana Brescanija z didaktičnega ravnateljstva v Gorici, Ul. Croce;

3. vprašanje praktične izvedbe čl. 1 Zakona št. 932, 22. decembra 1973.

Sindikat poudarja, da je glede na prvi dve točki prejel pismeno zagotovilo goriškega šolskega skrbnika (pismo z dne 30.5.1978), da se bodo zadevni problemi skrbno preučili in rešili ob začetku tekočega šolskega leta; vendarle še do danes se ni našla nobena rešitev in vse je ostalo pri starem. Iz navedenih vzrokov Sindikat ne more, da ne bi očital pristojnim oblastem, da s preskromno občutljivostjo sledijo življenju in razvoju slovenske šole; prevzemajo ukrepe, ki ji škodijo, ne pa ukrepov, ki bi bili neobhodno potrebni in neodložljivi.

Videmski sporazum o obmejnem prometu

Od torka do četrtega preteklega tedna je v Gorici zasedala mešana italijansko-jugoslovenska komisija, ki preučuje vprašanja v zvezi z maloobmejnem prometom. Zasedanje je bilo na goriškem županstvu, ki je v zadnjih časih vse pogosteje sedež raznih delovnih komisij, katere imajo nalogo, da posredujejo beograjski in rimski vladi razne predloge v zvezi s številnimi problemi, ki se nanašajo na sodelovanje med sosednjima državama, še zlasti sedaj po podpisu osimskih sporazumov.

Delegaciji sta bili zelo številni in sta ju vodili Tone Poljšak, namestnik republiškega sekretarja za mednarodno sodelovanje SR Slovenije, in dr. Renzo Trota, od zunanjega ministrstva iz Rima. Videmski sporazum je bil v teh zadnjih letih dopolnjen in tako se je v tem obdobju izvajanja osimskih sporazumov čutila potreba, da se izboljša in dopolni. Tridnevno zasedanje se je zaključilo z uspehom, saj je komisija vnesla v tekst videmskega sporazuma vrsto popravkov; osnutek dopoljenega sporazuma bosta dokončno odobrili rimska in beograjska vlada.

V glavnem gre za to, da bodo z večjimi olajšavami izdajali prepustnice, ki bodo veljale pet let, čas bivanja bo podaljšan, izboljšani bodo tudi predpisi v zvezi s carino in menjavo denarja; zelo važno pa je predvsem to, da bo obmejno področje, ki bo dostopno s prepustnico, precej razširjeno. Seveda bo treba počakati dokončni pristanek obeh vlad, vse-

DVOJEZIČNI NAPISI

Kot je znano, delujejo v goriški občini od leta 1975 rajonski sveti: celotni občinski teritorij je razdeljen na devet rajonov, trije med temi so skoraj v celoti slovenski in sicer Štandrež, Podgora in Pevma - Oslavje - Štmaver, ki jim tudi predsedujejo Slovenci. V teh slovenskih vaseh je občinska uprava postavila oglasne deske z dvojezičnimi napisi. To je za uveljavljanje dvojezičnosti važno, čeprav je odločitev za postavitev dvojezičnih napisov samo v teh vaseh omejevalna in bi bilo pravilno, da bi se dvojezičnost izvajala na celotnem občinskem ozemlju.

kakor pa že ti rezultati dokazujejo, da se vprašanja rešujejo z uspehom zaradi novega vzdušja, ki vlada sedaj na meji. Predsednika delegacij sta poudarila pomen podobnih sporazumov in izrazila prepričanje, da je treba še močnejše okrepiti sodelovanje tudi na drugih področjih.

—o—

SREČANJE PLANINCEV TREH DEŽEL

Prihodnjo soboto in nedeljo (21. in 22. oktobra) se bodo v Gorici zbrali planinci iz Slovenije, Koroške in naše dežele na 14. srečanju, imenovanem »Julijske Alpe«. V soboto popoldne bo v dvorani deželnega Avditorija zasedanje, na katerem bodo preučili razna vprašanja v zvezi z izdajo planinskega vodiča po zaščitnih conah treh dežel in priročnike za reševalno službo v treh jezikih. Nadalje bodo razpravljali o predlogih za skupno planinsko dejavnost in določili kraj 15. srečanja. Po sprejemu, ki bo na županstvu, bodo predstavili knjigo »Tricorno«, ki jo je izdalo planinsko društvo v Gorici (CAI) ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav. Sledilo bo odprtje razstave del znanega slovenskega planinca in fotografa Jaka Čopa in predvajanje diapozitivov. Za naslednji dan je predvidena ekskurzija na Kras.

SPOMLADI 1980 MEJNI PREHOD V ŠTANDREŽU

Na zasedanju podkomisije za mejni prehod v Štandrežu, ki je bilo pretekli teden v Gorici, je bila izražena želja in potreba, da pride čimprej do realizacije tega prehoda. Delegaciji so poleg županov iz Gorice in Nove Gorice sestavljali kvalificirani člani, ki jih je imenovala mešana italijansko-jugoslovenska komisija. Na sestanku je goriški župan De Simone poudaril, da izvedba tega mejnega prehoda predstavlja važen trenutek sodelovanja ob meji in da se s tem tudi konkretno izvaja duh osimskih sporazumov na goriškem območju. Odprtje prehoda je predvideno za spomlad 1980 in bo brez dvoma velikega pomena za povezavo med našo deželo in Slovenijo. Člani delegacij so si izmenjali podatke o že opravljenem delu na tem področju in se dogovorili za popolnejšo koordinacijo del na obeh straneh meje, z ozirom na električne, vodovodne, telefonske in druge povezave. Ob zaključku sestanka sta delegaciji ponovno potrdili veljavnost dosedanjih prizadevanj in se domenili za ponovni sestanek v najkrajšem času.

MITTELEVROPA '78

Inštitut za srednjeevropska srečanja je letos poiskal drugačno obliko. Ne bo ene same prireditve, kot se je dogajalo že dvanajst let, ampak so na sporedu razstave, koncerti in predavanja v razdobju od oktobra do januarja. To je lahko tudi za občinstvo bolj zanimivo, ker se srečanja ne odvijajo v enem samem obdobju in ker zaobjemajo različno tematiko. V prejšnjih letih so prirejali simpozije, ki so bili posvečeni pesništvu, dramatik, glasbi, slikarstvu in tako dalje. Ker pa so obravnavane teme verjetno že presegle zanimanje občinstva, je bila letos sprejeta drugačna oblika srednjeevropskih srečanj.

Prvo predavanje je bilo v petek, 6. oktobra, o »Italijanah v Burgtheatru« in obenem še razstava o znanem dunajskem gledališču. V sobo-

to je bil na programu koncert »Tria Mozart« iz Salzburga, ki je bil prvi važnejši glasbeni večer po poletnem premoru. Sledila bodo še razna predavanja in koncerti. Pripravljajo tudi okrogle mize ob predstavitvi knjig »Gledališče v Mitteleuropi«, »Zgodovina in filozofija v Mitteleuropi« in zbirke del goriškega rojaka Carla Michaelstaedterja. Kot je razvidno iz programa, so letos organizatorji ubrali pot iskanja stikov predvsem z deželami iz Srednje Evrope, to je Češkoslovaške, Madžarske in Avstrije. Nerazumljivo pa je, da niso v ta krog srečanj vključili tudi sosednje Slovenije, kar bo gotovo pomenilo korak nazaj in dalo nepopolno sliko kulture v tem srednjeevropskem prostoru. Upajmo, da bodo druge ustanove poskrbele, da se dopolni ta vrzel.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Posmrtna pesniška zbirka Karla Mauserja

Lani umrli Karel Mauser je bil znan skoro samo kot pripovednik. Pisal je novele, povesti in romane, ki spadajo v takoimenovano domačijsko literaturo, čeprav je v nekaterih posegel tudi po aktualnejši tematiki. Toda njegova glavna moč in značilnost sta bili na področju domačijske literature. Iz njegovih del je bilo občutiti močno domotožje ne samo po daljni domovini — živel je v Združenih državah — ampak tudi po preteklosti, ki si jo je predstavljal (in jo tako slikal v svojih delih) idilično, preprosto, polno nedolžnosti in prisrčnosti, v nasprotju z brutalnim, pokvarjenim in kompliciranim modernim časom. Tako umetno preprost in arhaiziran je bil tudi njegov jezik v pripovednih delih.

Zdaj pa je izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu zbirko njegovih pesmi »Zemlja sem in večnost«, po naslovu enega izmed ciklusov v njej. Zbirka vsebuje okrog 100 pesmi in precej obširno »Besedo o pesniku« prof. Tineta Debeljaka, ki je zbirko tudi uredil. V eseju pojasnjuje, kako

Kulturne novice

Izšla je nova številka revije »Cerkev v sedanjem svetu«, za september in oktober. Tema te številke je »Medžupnijsko sodelovanje«. O tem pišejo Viljem Pangerl, Rafko Lešnik, France Perko, Rafko Valenčič, Lojze Suštar, Janko Bohak, Renato Podberšič, v številki pa sodelujejo s prispevki tudi Vilko Fajdiga, Miha Žužek, Vital Vider, Jože Krošl, France Rozman, Ljubo Marc in še nekateri drugi.

Mnogi so razočarani, ker je švedska Akademija tudi letos odrekla Nobelovo nagrado odličnemu angleškemu pisatelju Grahamu Greenu, enemu najboljših na svetu. Očitno se švedska akademija s tem maščuje nad Greenom, ker se je v enem svojih romanov ponorčeval iz švedov in jih ni prikazal ravno v najbolj simpatični luči.

Milovan Djilas je postal zadnji čas zelo živahen. Med drugim je v teku enega meseca objavil dva intervjuja v italijanskih tednikih »Panorama« in »L'Espresso«. Intervju v »L'Espresso« ima naslov »Tri stvari, ki bi jih povedal Berlinguerju«. Nanašajo se seveda na pojmovanje komunizma, evro-komunizma in odnosov s Sovjetsko zvezo. Djilas je tudi pohvalil Tita kot najmodrejšega v centralnem komiteju ZKJ.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu

priređi oroglo mizo na temo

ODPRTA VPRAŠANJA ŠKOFIJSKEGA ZBOROVANJA V TRSTU

Ali bo to zares priložnost za rešitev pastoralnih vprašanj slovenskih vernikov?

V ponedeljek, 16. oktobra 1978, ob 20.15 v društvenih prostorih v ulici Donizetti 3.

Vabljeni vsi, ki jim je pri srcu usoda tržaške Cerkve, zlasti pa še člani komisij, ki delujejo v okviru zborovanja.

Odbor DSI

je Mauser pisal te pesmi in kaj je sam sodil o njih. Pisal jih je takorekoč mimogrede, celo med delom v tovarni, kakor so se pač verzi rojevali in zapeli v njem. Očitno je imel tudi sam mnogo boljše mnenje o svoji pripovedni prozi, vendar so mnoge teh pesmi tako vsebinsko kot po globini čustva, po estetskih kvalitetah pa tudi v jezikovnem in oblikovnem pogledu tako dobre, da moramo dati zbirki prvo mesto med vsemi knjigami Karla Mauserja. Očitno je, da je nosil skrito v sebi močno pesniško žilico in s tem si zdaj tudi lahko pojasnimo lirično, čustveno in domotožno noto v njegovi prozi.

Razveseljive so te pesmi zlasti po svoji jezikovni kultiviranosti in izdelanosti. V njih takorekoč ni besede, ki bi nas zbadla v uho, kar je še posebej zanimivo pri pesniku, ki je bival dolga desetletja v tujem okolju. Ohranil si je nenavadno prefinjen čut za lepoto slovenske besede.

Zbirka je razdeljena v cikluse »Prst in beseda«, »Utrinki«, »Pomlad«, »Poletje«, »Jesen«, »Zima«, »Odhajam« in »Zemlja sem in večnost. Kot povedo že naslovi nekaterih ciklusov, je v pesmih zelo močan čut za naravo, pa tudi za vse tisto, kar je v zvezi s kmečkim življenjem, poljem in domačijo. Značilna in ena najlepših je pesem »Mrtvi vodnjak«:

Nekoč je v njem odsevalo nebo
in cvetoče drevje.
Odžejal je ljudi, živali in ptice,
mravlje so tipale za roso
na robu njegovega cementnega bivališča.

Neko poletje je usahnil vir,
ki je pojil dno, in ni več oživel.
Gladina je padla v temó,
sončni žarki je več ne dosežejo.
Ljudje se ne ustavljajo več ob mrtvi vodi,
vohajoče živali gredo mimo praznega korita,
le mravje so si napravile gnezda
za razpadajočim cementnim obodom.

Otroci mečejo kamenje v njegovo globino,
plevice stresaajo vanj pepel
in kmetje dračje s travnikov,
ki se je ujelo pod brano.

Nihče ni slišal obupanega joka,
ki so ga zadušile jeseni ruševine cementa,
ko jih je zemlja porinila na mrtvo srce
usahlega studenta.

Kako pesniško in živo je Mauser dojemal naravo in okolje, dokazuje tudi pesem »Večer na Doberdobu«:

Grozdičasti cvetovi akacije,
belo in rdeče cvetje kostanja,
rdeča prst za sivim zidom.

Belo kamenje kriči iz mraka,
žrela starih kavern so odprta,
žalostno umiranje še vedno bedi pod brinjem,
petje slavčkov je čebljanje otrok brez očeta.

Značilna za Mauserjevo liriko in doživljanje, pa tudi za njegovo religiozno občutje (mnogo pesmi vsebuje religiozen element) je tudi pesem »Skrivnost«:

Moj Bog,
daj mi spoznavati stvari,
kakor si jih ustvaril,
naj jih vidim take,
kakor si jih tisto prvo uro
postavil na skorjo zemlje.

Moj Bog,
daj mi razumeti,
zakaj rože s srečo rasto,
čeprav le za dneve.

Taka vedrina pa je pri njem kot sinja jasa na oblačnem nebu — večina njegovih pesmi je prežeta z otožnostjo, žalostjo, z mislijo na smrt. Ta navzočnost smrti daje naravnost pečat njegovi poziji in morda je to sam občutil, saj se je nekoč izrazil: »V pesmih je bilo preveč žalosti, zato sem se vrgel v prozo«, kot zvemo iz Debeljakove »Besede o pesniku«. Vendar pa se nam zdi, da je bil v pesmih pristnejši in močnejši. Vsekakor je dobro, da so zdaj izšle njegove pesmi v posebni zbirki, ker bistveno dopolnjujejo njegovo literarno delo in močno dvigajo njegovo vrednost.

Zbirka je tiskarsko lepo opremljena, tako v tiskarskem pogledu kot po zaslugi slikarke Bare Remec, ki jo je okrasila z risbami s tušem.

Premiera »Lede« v SSG

Če je bil namen Stalnega slovenskega gledališča, da se na začetku nove sezone samo pokloni 85-letnici hrvaškega pisatelja Krležu, tedaj lahko rečemo, da je bil s premiero »Lede« ta namen dosežen. Če pa naj bi bil namen prve predstave v novi sezoni pritegniti čim širši krog občinstva k našemu gledališču, tedaj smo daleč od cilja. »Leda« spada po svoji vsebini, izoblikovanju in tudi postavitvi prej na mali oder ljubiteljev polpretekle klasike kot pa na deske modernega gledališča, kajti sodobnemu gledalcu nima kaj povedati. Socialno-politični razvoj po drugi svetovni vojni je dokončno pometel z malomeščanstvom, s problemi, ki ne gredo preko mešetarsko sklenjenih zakonov in tolikokrat opisanih enačic bohemsko-bulevarskega življenja. Prav zato ostaja vse papirnato, brez življenjskega soka, zaprašeno, zastarelo, celo ob skopih lirično-estetskih draguljih, s katerimi je posejana Krleževa igra. Posrečeno prikazana filozofija umetnosti deluje učinkovito, toda brez neustavljivo sodobne sle po iskanju, razmotrivanju lepote.

Ker je šlo za počastitev avtorjeve obletnice, si tudi režiser Vlado Štefančič ni dovolil drznejših

prijemov, ki so bili opazni le ob sklepnem prihodu protagonistov na oder ob ploskanju publike. In vendar smo že v tistih nekaj trenutkih lahko zaslutili, kaj vse bi znal veliki mojster zagrebške »Komedije« pokazati, če se ne bi moral držati shem proslave. Zamujena priložnost torej tako za režiserja kot tudi za publiko, ki bi ob postavitvi »Lede«, kot bi jo znal in mogel izdelati Vlado Štefančič, lahko prisostvovala edinstveni predstavi. Igralski ansambel se je potrudil, da realistično poda Krležovo igro. Vrhunskih stvaritev ni bilo pričakovati in jih tudi ni bilo, toda povprečna raven je bila vsekakor več kot zadovoljiva. Izjemo je morda predstavljal le Anton Petje, ki je dvoličnost lika podajal le s spreminjanjem govornega tona. Kot opravičilo pa vsekakor velja dejstvo, da v tekstu nikjer ni dobil opore za poglobitev svojega lika. S. R.

—o—

Pesniška zbirka Karla Mauserja »Zemlja sem in večnost«, ki jo je pred kratkim izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, stane vezana 10 dolarjev, broširana 8 dolarjev.

Analiza terorizma v Italiji

GIORGIO BOCCA - Prevedel D. L.

Upoštevati je treba nadalje razmerje med rdečimi brigadami in »oboroženim gibanjem«, ki zajema del gibanja »autonomia operaia« in del gibanja »lotta continua«. Mladi, ki se prištevajo k temu področju, so podvrženi raznim skušnjavam in pritiskom. Nekatere mlade privlačuje vojaški in avanturistični značaj rdečih brigad, zato se skušajo vključiti v organizacijo. Tako si razlagamo zares znatno število pomožnih ali »zakonitih« brigadistov, kot jim pravijo. Večji del mladih pa se skuša distancirati od organizacije, čeprav še vedno priznava brigadiste za tovariše. Pri tem slednji takole modrujejo: v nekaterih italijanskih pokrajinah, v določenih predelih italijanskega državnega ozemlja obstajajo objektivni pogoji za revolucijo. Pri tem prihajajo v poštev na primer velika Genova, milansko zaledje med krajem Sesto San Giovanni in krajem Cinisello, ali rimske mestne četrti, neapeljske mestne četrti, Torino, ki so ga razdejali bloki, ki so ga razdejali bloki, ki so podobni spalnicam. V teh krajih so zares »riževa polja«, o katerih so govorili Vietnamci, kadar so mislili na tla, ki so bila plodna za revolucionarno setev in žetev. Rdeče brigade pa zaradi svoje bolesterne privrženosti militarističnim načelom in načelom konspiracije ne živijo znotraj »riževih polj«, ne povezujejo ter organizirajo revolucionarnih energij, temveč se od njih ne-prodirno oddaljujejo ter puščajo za seboj prazen prostor, po katerem imajo prosto pot represivne sile. Tako imenovani »autonomi«, ali vsaj njihovi teoretiki, nimajo nobenega dvoma o veljavnosti nasilja kot takšnega, saj nekateri celo trdijo, da bi izgubljal čas, kdor bi podvomil v veljavnost nasilja, češ da je slednje sestavni del razrednega boja. Postavljajo pa v dvom in celo ostro kritizirajo poskus rdečih brigad, da bi to nasilje institucionalizirali, ga uzakonili, tako da bi posebna sodišča lahko obsodila na smrt po nekem abstraktnem pooblastilu proletariata. V tej zvezi »autonomi« pravijo, da gre za metode, zaradi katerih v Rusiji ni prišlo do komunistične države,

ampak do birokratske države, ki vsak svoj ukrep sprejema v imenu proletariata, a slednjega nihče ne vpraša za mnenje.

Kot smo dejali, je atentat v ulici Fani zaradi svoje velikanske pozornosti in velikih težav imel za posledico, da se je ponovno začelo razpravljati o mednarodnih zvezah. Tu imamo dvoje stališč, ki si nasprotujeta. Po eni strani imamo razloge, ki so zgodovinske narave in ki bi nas morali enkrat za vselej prepričati, kako je nujna in neizogibna prisotnost tajnih služb, tajne diplomacije. Agenti tajnih služb so bili v vseh ruskih terorističnih gibanjih; nemška tajna služba je pomagala Leninu pri njegovi vrnitvi v Rusijo, policijski obveščevalci so bili v prvem centralnem komiteju boljševiške partije, obveščevalci in agenti raznih cesarjev, kraljev in predsednikov republik so bili v vseh revolucionarnih in terorističnih gibanjih tega sveta. Zakaj ne bi smeli biti tudi v rdečih brigadah? Toda indici so takšni, kakršni so, se pravi dokaj šibki: omenjajo se Feltrinelli-jeva potovanja na Češkoslovaško, bivanja Curcia in Franceschinija v Karlovih Farih, zveze, ki jih je imela skupina iz Reggio Emilia s komunisti na Radiu Praga, trditve egiptovske policije o zvezah med Palestinci in rdečimi brigadami in podobno. Po zdravi pameti bi lahko prišli do zaključka, kako objektivni interesi kažejo, da rdečim brigadam morejo nuditi pomoč le Sovjetska zveza in njene tajne službe, kajti sovjetizacija Italije je edina možnost, da se spremeni sedanja oblika države in da se levičarski politični jetniki lahko izpustijo na svobodo. Toda če se vprašamo, čemu vse to koristi, čemu koristi usklajena akcija ruskih tajnih služb in rdečih brigad, se znajdemo pred osjnim gnezdrom, ki nima ne »repa ne glave«.

Hočejo destabilizirati državo, da bi tako prišla na oblast KPI ali pa da bi ta bila izključena, da bi se vrnila v opozicijo? Seje strah in nered zato, da bi KPI prikazali ko stranko reda in zgodovinski kompromis kot »zadnje rešilno bilko« ali pa hočejo

poraziti Berlinguerjevo linijo in pahniti KPI v opozicijo, kar bi bilo pogodu Sovjetski zvezi? Taka opozicija sicer nima perspektiv, a bi bila slepo orodje imperialne sile. So pri tem svojem delovanju sami ali pa jim pomagajo druge, recimo zahodne službe, ki imajo tudi same korist, da se ne sprijaznijo z nevarnimi novostmi v evropskem ravnovesju? In kakšen je njihov najbližji cilj? Razklati KD, tako da bi bila možna sestava vlade levih sil, ki bi jo nadzorovali komunisti, ali pa razklati KPI, tako da bi bil zgodovinski kompromis nemogoč? Takšno modrovanje se lahko nadaljuje in se dejansko nadaljuje v nedogled, ne da bi kdo mogel priti do kakega upoštevanja vrednega sklepa. Kdor se poda na pot takšnih modrovanj, se morda ne zaveda dejstva, da ima terorizem logiko, ki je zelo različna od običajne politične logike; da se terorizem rojeva iz bivanjskih in psiholoških zagonov, ki so v kričečem nasprotju s političnimi in državotvornimi zagoni.

Ne moremo prezreti dejstva, da vlada v terorističnem gibanju sla po smrti, po žrtvah in trpljenju ter da te dejavnike najdemo tudi v protestniškem mladinskem gibanju. Mnogi brigadisti se zavestno izpostavljajo nevarnostim, ki pretijo njim samim in njihovim družinskim članom; mnogi bi se lahko brez škode rešili na raznih procesih, a same sebe obtožujejo; Curcio in njegovi so javno obrazložili svoj življenjski in bojni program, ki ima značilnost katakomb. Naša naloga je — so dejali — da ostanemo v zaporih, da s tem lahko organiziramo boj znotraj zaporov. Iz vsakdanje kronike vemo, da organizirajo politične rope mladinci, ki so meščanskega izvora, ki pripadajo bogatim družinam in ki se na ta način sami obsojajo na življenje v zaporu. Ko pa pridejo v zapor, se proglasijo za politične jetnike, čeprav vedo, da si s tem poslabšajo svoj položaj, saj danes to nikakor ni priporočilo za boljše ravnanje z njimi. Gibanju na splošno in teroristični skupini še posebej je treba priznati iskrenost, pristnost in resničen obup. K vsemu temu seveda lahko pritaknemo domneve o mednarodnih igrah, pri čemer pa se moramo po možnosti izogniti grobosti, ki jo je pokazal komunistični senator Macaluso, ko je dejal, da sta v ozadju običajna Cefis in Sindona.

(dalje)

Tudi število je važno

■ nadaljevanje s 1. strani

mišljati, da je v naši deželi drugače. Tu ni uradnih rubrik o tem, toda oblike potujčevanja oziroma narodnega odtujevanja so prav tako številne in postopne, od vključevanja v italijanske stranke z iluzijo, da bodo ljudje kljub temu ostali Slovenci, a v najboljšem primeru ostanejo to samo jezikovno, kajti politično in po vsem svojem javnem delovanju so že vključeni v drug narod, do tistih, ki se naravnost izogibljejo svojih rojakov, da jim ne bi bilo treba več spregovoriti slovensko, ali začno z njimi kratkoma govoriti italijansko. Med vmesnimi stopnjami so npr. taki, ki nikoli več ne vzamejo v roke nobenega slovenskega lista, kaj šele knjige in potem trdijo, da je »slovenščina težka, da mnogo lažje berejo v italijanščini in da se v italijanskem jeziku da vse lepše izraziti« — ker je pač postalo njihovo

slovensko izražanje neokretno in ker ne poznajo več sodobne knjižne slovenščine.

Od našega števila in seveda zavednosti je odvisno, koliko izvoljenih predstavnikov bomo imeli v javnih predstavništvih, od konzult in občinskih svetov do deželnega sveta. Od našega števila je odvisno, koliko bo slovenskih šol in koliko učiteljev ali učiteljic bo imelo službo. Od tega je odvisno, koliko naročnikov bodo imeli naši listi, koliko ljudi bo še kupilo kako slovensko knjigo, koliko ljudi bo hodilo k slovenski službi božji — in kako nas bodo upoštevali naši sosedje in oblasti. Ne delajmo si iluzij, da bodo tudi oni kdaj pristali na načelo, da »številčnost neke manjšine ni važna«. Nanj bodo pristali kvečjemu tedaj, ko bo slovenska manjšina že izgnila oziroma ko jo bo sestavljalo le še kakih par sto raztresenih posameznikov ali še manj, ki ne bodo ničesar

več zahtevali in jim ne bo treba nič več dati in jim tudi nič več ne bo moglo pomagati.

Samo po sebi se torej ponuja spoznanje, da je treba spodbujati in opogumljati mlade družine v okviru naše manjšine, da se ne bodo branile otrok in da njihovega števila ne bodo že vnaprej omejevale na enega ali dva; spodbujati mlade, naj si poiščejo zakonskega tovariša, če je le mogoče, med lastnimi rojaki in ne v drugem narodu, kajti to nujno vodi v asimilacijo, reševati za narod vsakega posameznika. To je samoobramba nekega naroda, ne pa »rasizem« kot očitajo nekateri, zlasti iz večinskega naroda. Rasizem, pa ne v navednicah, je ravno skušati čimprej asimilirati narodno manjšino z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Spodbujati je treba teženje po številčnosti v vsem, od števila volivcev slovenskih strank do števila otrok v slovenskih šolah in števila naročnikov slovenskih listov in revij. Brez take številčnosti nas bo konec in samo lepe fraze nas pred tem ne bodo obvarovale.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 21 OOOOO

»Ne, ne, ogledati se hočem, železen kol potrebujem. S temi porajklji ne gre, prepogibajo se.«

Ona, kakor da ji je odleglo: »Mislila sem, da hočeš oditi.«

Zasmejal se je in odgovoril: »Tukaj ostanim, dokler me ne spodiš.«

Otožno je stresla z glavo in pomolčala. »Pokazala ti bom pot,« je rekla in izlezla iz stavev. »Do prvih dveh hiš drži steza in od ondod dalje je pot boljša. Ali danes prideš lahko samo do trga in ne več nazaj.«

Stala sta in se pogledala tam gori na vrhu. Ona je bila kakor po navadi bosa in samo v srajci in krilu, toda zdaj je bila rdeča in ugreta od hoje, lepa, s široko odprtimi nosnicami. To ni bila nedostojna obleka, nosila je pač tako malo in bila je zadovoljna s tem, kar je imela.

»Vprašaj tudi na pošti, ali ni pisma zame,« je rekla.

Z doma je bil en dan in eno noč. Ona mu je oprala in poslala obleko in je bila kakor mati. Zdaj pa je preteklo štiriindvajset ur in on mora kmalu priti. Obesil je bil v kaščo dve lepi pražnji obleki, in ona tega ni krivo razumela, v tem je bil samo en namen, in genila jo je njegova rahločutnost. Ali se ji je tožilo po njem ali ji je bilo vse eno? Loviza Magreta sicer ni tavalala kakor mrzlična okrog, vendar je začela hoditi na hrib, nemara se bo srečala z njim, nemara bi mu pomagala nositi. Ko je dospela na vrh, se je ozrla in spoznala zunaj v zalivu moža, ki je veslal v čolnu, in to je bil Edevart. I, kakopa, prišel je s čolnom, saj železnega kola ni mogel tako daleč po suhem nositi. Stekla je navzdol po stezi in se sestala z Edevartom na obali. Da, kupil je kol, kupil tudi ta čoln in nekaj priprav za ribarjenje, hotel je loviti ribe zunaj v zalivu.

»Križ božji, kaj takega!« je rekla.

Kako? To vendar ni nič posebnega, ribištvo je njemu abeceda, in čoln tudi ni nov.

»Ampak za božji čas, kaj vse delaš in kaj vse si izmisliš zame!« je rekla prevzeta. »In lepih oblek si obesil v kaščo, sama ne vem, kaj bi rekla —.«

Šla sta gori k hišam, Loviza Magreta mu je pomagala nositi, bila so živila, zopet nekaj obleke, orodja; otroka sta dobila slaščic, Loviza Magreta bel ovratnik — če ga ne bo zavrnila! Poleg tega je položil na mizo dve novi žlici.

To je bilo dobro, žlic je imela malo. Na vse je mislil.

Zdaj je bilo veliko veselje v hiši, Edevart sam je bil morda najsrečnejši od vseh. Loviza Magreta se je trenutek naslonila nanj, hotela je pač samo mimo njegovega stola, sklonila se mu je samo mimogrede nad pleča, ali njega je prešinila sladka toplina, in težko je dihal.

Dobil je jesti, a skoraj nič ni spravil po grlu, pili so kavo in imeli zraven kolača, ki ga je tudi kupil, ničesar ni manjkalo. Ko je Loviza Magreta odpirala zavoj in spravljal jestvine v omaro, je skrivaj prijel za njeno skodelo in pil iz nje na istem mestu, kjer je pila prej ona.

Nagibalo se je proti večeru, pa saj se ni- so mogli primiriti, dokler se ni zgodilo ne-

kaj težkega in posebnega, o, nekaj tako težkega in posebnega:

Loviza Magreta se je domislila in vprašala: »Ali si vprašal za pismo?«

Seveda, prinesel ji je pismo. Toliko da ni pozabil.

Takoj ko je videl pisavo, ji je prišel na lice napet izraz, odprla je pismo in nenadoma zaklicala: »Od Haakona je!«

Edevart in otroka so jo gledali, ko je čitala; bledela je in rdela, večkrat je vzkliknila: »Velika milost, da — ne, ne, ne — ne, o — «.

»Ali je od tvojega moža?« je vprašal Edevart.

»Je!« je zavrnila in vstala. »Zdaj pride, otroka, zdaj pride očka! Ali razumeta, kaj se to pravi, zdaj pride očka!«

Edevart si je omočil suhe ustnice in dejal: »Ampak pismo je iz Trondhjema, kolikor sem videl?«

»Iz Trondhjema? Ne. Da — prišel je v Trondhjem — iz Amerike. Pogledajte, tukaj stoji Trondhjem na pečatu. Samo premislite, da pride zdaj, leto prej — mislim prej, kot je rekel. Sam Bog, da si šel v trg, zakaj v Trondhjemu ostane samo malo časa, da se nekoliko popravi — od potovanja, mislim — nato pa pride!« In nehote je začela mlada žena po sobi pospravljati in urejati.

Edevart je šel ven. Primajal se je tja čez do reke, tam je nekaj časa posedal in poslušal šumenje in mislil in mislil. Kaj je zdaj storiti? Kaj naj začne z železnim kolom in kaj naj začne s čolnom?

Ob času, ko je spravila Loviza Magreta svoja otroka v posteljo, se je primajal nazaj k hišam. Ona je prišla mahoma ven, rekla, da je pismo še enkrat prečitala in si je moža vsako uro v svesti.

»Tako,« je rekel Edevart.

Nič ni kazalo, da bi hotela iti kakor poprej za njim v senik, sploh je bila izpremenjena, jako razmišljena, jako vsa zatopljena. Ko je odšel, ni stopila za njim, on se je enkrat ozrl in šel nato dalje, ni je hotel prositi. Kujav in ves nesrečen se je slekel, da ga ne bi premagala skušnjava in bi se vrnil k nji.

Čez nekaj časa je prišla ter obotavlja se sedla k njemu, smilil se ji je pač in hotela je biti dobra proti njemu.

»Ne ženi si tega tako silno k srcu,« je začela in mu potem povedala vse, kar je bilo povedati: da se zdaj ne da nič več predrugačiti, da bo pa sčasoma že minilo — navadne in dobre splošnosti, ki so nekoč njo samo tolažile, morda ko je moral mož od hiše!

Edevart je mračno molčal.

»Zdaj ni drugači,« je nadaljevala, »ampak Bog ti daj srečo in tisočkrat hvala za vso tvojo prijaznost do mene!«

»Kar nič ne vem, kaj naj storim,« je rekel on.

»Ti? Ah, kaj kmalu si najdeš deklo,« je odgovorila. »Saj jaz sem na vse zadnje omožena in ti ne morem biti nič.« — In kakor da hoče vstati in oditi.

Kako nespameten in užaljen je postal, nič ni obupana, še prav resna ne, iz česa je pa ustvarjena? Ovil jo je z rokami in jo potegnil k sebi, dà, premalo misli nanj,

zdaj ji je odveč, grdo je bil prevaran, obdržati jo hoče, da, to hoče.

»Nič nimaš srca zame,« je rekel.

»Pač, pač!« je odgovorila. »Seveda imam srce zate. Več sem mislila nate, kot — dosti sem mislila nate, tako lep si in temnomodre oči imaš. Kaj bi pa rad, da bi ti rekla? Pa ti bom rekla! Ali tako, kakor je zdaj — ljubček, poiskati si moraš drugo deklo, saj veš, jaz sem omožena. Prav nič ne slutim, kaj naj storiva.« —

»Kaj ne morem tukaj ostati? Ne, tega pač ne morem.«

»Tukaj?« je vprašala prestrašena. »Ne.«

»Pa kje blizu, v trgu?«

»Ne, ne, na to ne smeš misliti, moj mož bi zapazil.«

»Tako, torej ga imaš rada?«

»Rada,« je odgovorila. »Ampak tebi se ne morem dovolj zahvaliti, da si bil tako dober z menoj.«

Nekaj časa sta ležala molče, nato jo je začel poljubljati in ona se ni branila, ko pa je hotel iti plaho in neizkušeno dalje, je rekla: »Ne, tega si ne upam.«

V zadregi in ves reven si je skril obraz na njene prsi in tako sta ležala nekaj časa, slišal je, kako ji je kovalo srce pod tenko srajco. Nenadoma je prišla njegovo glavo in ga poljubila, zašepetala je tik njegovih ust: »Saj si ne upam?«

»O, da —,« je odšepetal.

In dà, upala si je, vendar si je upala, iz materinstva, iz usmiljenja, ljubezni, vedi Bog, iz katerega vzroka. Posvetila ga je, in bila je čudovita blaznost več ur, opojnost, polna naravnosti brez umetnij, on je bil nenasiten in ona ni niti enkrat zakričala za milost.

Ko je odhajala od njega, se je zaznaval dan.

(dalje prihodnjic)

NOVICE

Sirsko vojaštvo v Libanonu še naprej bombardira krščanske mestne dele v Beirutu in pobija krščanske Maronite. Voditelji teh obtožujejo zahodni svet, da se dela iz oportunitizma slepega in gluhega, da se ne bi zameril arabskim državam.

—o—

Bivši »dosmrtni predsednik« in sedanji »cesar« Ekvatorialne Afrike Eokasa I. je izgnal iz države lastnega sina z njegovo francosko ženo. Cesarjevi podaniki, ki imajo še kaj pameti, zmajujejo z glavami nad svojim vladarjem in kak bolj pogumen se tudi pomenljivo potrka po čelu. A morajo molčati in pridno pomagati pri njegovem čaščenju.

—o—

Neka italijanska zgodovinarica je odkrila, da so bili starši sv. Franciška Asiškega najbrž judovskega rodu, a spreobrnjenci h katoliški veri. To se da sklepati po njenem mnenju tudi po tem, da so bili trgovci in posojevalci denarja, s čimer so se lahko v tistih časih ukvarjali samo Judje.

—o—

Izraelski parlament je sicer odobril Beginov sporazum s Sadatom, sklenjen v Camp Davidu, vendar prihaja v vladi do nasprotij in odstopov ministrov. Pri tem je tudi Beginovo zdravstveno stanje spet šibko. Zdi se, da je pričakovati z uresničevanjem sporazuma nadaljnjih zapletljajev in zamud.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77.21.51